

Twènterlaand

en -leu
en -sproake

Moandblad veur 't Twèntse gezin

De Lènte tegemeut
Op 't Twèntse
plattelaand

In de natuur, in de
dierenweerd en ook
biej de mensen steet
allens now in 't teken
van 't jonge lèven.

(Foto Haarhuis
Ootmarsum)

No. 2 - 1e Joargang
MEERT 1956

Twënterlaand en- leu en- sproake

Moandblad veur 't
Twentse gezin

Abonnementsprijs:
90 cent per kwartaal.
Losse nummers 45 cent.

INHOUD

- pag. 17. Poaske in Twente.
21. „Heden is de
grootste dag.“
23. „Graedske“.
24. „Vroeswaib“
26. Twente in de
grijze oudheid.
27. Anzegging.
28. Lêzers schriewt.
30. Kanttekeningen.
31. Twentse
woordenlijst.
32. „Historisch“
Boerendaansgroep
„De Tukkers.“

Samenstelling:
Twentse schrijvers.

Bijdragen op papier aan één
zijde beschreven. Voor re-
tournering benodigd porto
bijvoegen.

Advertentietarieven op aan-
vraag.

Uitgave, redactie en
administratie:

Uitgeverij Twënterlaand,
Kortenaerstraat 29,
Hengelo (O.)
Postrekeningnummer:
820018.

Overname van artikelen
zonder schriftelijke toestem-
ming van de Redactie is
niet toegestaan.

**Bij Herman betaalt U
altijd minder**

KLEDING VOOR ELK FIGUUR

*Trouwcostuums steeds voorradig
Ruime keuze exclusieve damesmantels*

HERMAN Deurningerstr. 11-13a
ENSCHEDA
2 min. van het station

*Het voordeligste adres voor het
inrichten van uw woning
zowel nieuw als reparatiewerken
nog steeds:*

H. G. LANZING

moderne woninginrichting

BELTSTRAAT 26-28 - ENSCHEDA - TEL. 2416

Offerte zonder verplichting

Mien'n man keek bliej

En zee tot mij;

„Vrouw, wat smaakt dee KEEZE fijn;

Dee is zeker weer van KASTELEIN.“

B. J. Kastelein BOTER- EN KAASHANDEL

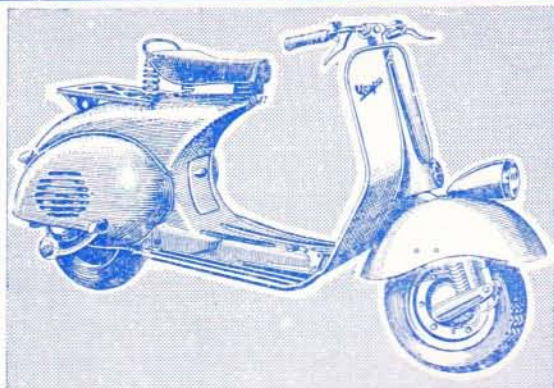
Oelerweg b'd klok, HENGELO (O.), Tel. 7825

Voor uitsluitend roestvrije tafel-, dessert-
en fruitmessen in verschillende uitvoeringen
van alleen vertrouwde fabrikaten en onder
volle garantie:

HEERINGA & Co.

ALMELO, Grotestraat 87

HENGELO, Willemsstr. 48 a

Vespa-scooter
triumfeert nog steeds
prijs vanaf f 1293 —

WILLEMS
Langestraat 21
Tel 3438 - HENGELO

Paaske in Twente

„Een ei is gen ei,
Twee eier is 'n half ei,
Dree eier is 'n Paas-ei“.

Bij de foto: ‚Het Vlöggeien‘, een eeuwenoud Paasgebruik te Ootmarsum. Ook om de ‚stiepel‘ trekt de mensenslinger heen.

PALM PASEN. Ja, dat is de feestdag van de kleuters. Reeds dagen van te voren hebben ze vader en moeder er geregeld op attent gemaakt, te zorgen dat al de benodigdheden voor de Palm Pasen toch wel tijdig aanwezig zijn. En nu is het dan zo ver. Gestoken in hun allerbeste kleertjes komen ze tegen halfnegen in de morgen het huis uitgestapt, triomfantelijk hun Palm Pasen torsend, of soms ook wel, wanneer deze te zwaar is voor hun kleine handjes, geholpen door een grote zus of broer.

De Palm Pasen die gemaakt is van takken van de buxus heester, die saamgebonden zijn om het bovineind van een ellenlange stok, draagt op het puntige bovineind hiervan een vierspakig rad van koekdeeg. Hier bovenop wordt een reinetappel gestoken en het geheel wordt dan bekroond met een haan, die van hetzelfde koekdeeg is gebakken.

Krakelingen, vijgen, rozijnen, ulevellen enz. enz. worden aan draden geregen, slingersgewijze om en aan de Palm Pasen bevestigd.

Natuurlijk zijn er nooit twee precies dezelfde. Al naar gelang de fantasie en liefhebberij der makers, zien wij heel veel uit elkaar lopende modellen, sommigen buitengewoon smaakvol in hun eenvoud, anderen pompeus door overdaad en groote. In verschillende Twentse plaatsen worden nog Palm Pasen-optochten georganiseerd. Steeds opnieuw is het een boeiend schouwspel wanneer

spölgood stelt elk keend op pries
Het dreumt van 't keenderparadies
A'j wat neudig hebt, i'j komt meer heur
Ook keenderwaagns te kust en te keur

G. FLOORS
kinderparadijs
Willemstraat 35
HENGELO (O.)

zo'n kinderen-stoet zich in beweging zet en door de straten trekt, luidkeels zingend:

Pallein, Pallein Poaschgen
 Loat de hoonder kroaschgen
 Hei koerei! Hei koerei!
 Nog enen Zondag
 Dan kriege wiej 'n ei

ondertussen hun ogen voortdurend gericht op die lekkernijen die daar als maar voor hun ogen heen en weer bengelen.

Het rondtrekken met een Palm Pasen op Palmzondag was sedert onheugelijke tijden hier te landen vrij algemeen in gebruik en duidt op de triumphale intocht van Christus in Jeruzalem op Palm-Zondag onder gewuif van Palmtakken.

PAASVUREN. Voor de goede regeling van de eigenaardige gebruiken bij gelegenheid van 't Paasfeest bestaan in Ootmarsum de „Poaskeels” (6 leden), van wie er jaarlijks 2 aftreden. Voor de vacante plaatsen worden telkenjare 2 jonge mannen aangezocht om zitting te nemen. Na voorafgaande besprekingen en onderhandelingen over de aankoop van het Paashout, begint de eigenlijke taak der „Poaskeels” op Paaszaterdag-namiddag. Nadat de stadsomroeper 's morgens plaats en tijd van samenkomst heeft bekend gemaakt, verzamelen zich tegen één uur op 't marktplein de „Poaskeels” en verdere gegadigden (hieronder de Ootmarsumse jeugd niet te vergeten) en nemen plaats op de drie grote wagens, elk bespannen met twee flinke paarden. In Hezinghe of het

„Sturka”
 sportkleding
 voor het hele aezin

KUIPERS

Telgen 21
 HENGELO

Springendal wordt het reeds gehakte hout op de wagens breed en hoog opgestapeld en na enige uren van moeizame arbeid wordt de terugreis aanvaard.

Bij aankomst in Ootmarsum, opgewacht door groot en klein, wordt 't feestlied: „Christus is opgestanden”, zangeheven en de weg voert naar de „Poaskaamp”, waar 't hout tot een grote mijt wordt opgestapeld.

Op Paasavond bij 't avonddonker wordt 't vuur ontstoken, op 'n wijze zoals gebruikelijk voor eeuwen. De geweldige houtstapel vlamt loeiend op, knappend en krakend, dat vonken er meters ver afvliegen. En naarmate de vlammen hoger slaan, klinken luider de Paasliederen der vele omstaanders. Vanaf de Kuipersberg heeft men ook een fantastisch gezicht op de vele Paasvuren uit de omtrek, die de donkere avondhemel verlichten. Men zou zich wanen als in een sprookjesland en onder aan de voet van de berg ligt vredig het oude plaatsje, 'n stedeke in miniatuur, als 't slot van Doornroosje, haar eigen leven levend in nachtelijke eenzaamheid.

HET VLÖGGELEN is een eeuwenoud gebruik dat alleen in Ootmarsum bekend is. Over de oorsprong van dit eigenaardige gebruik heerst veel ver-

Op weg om het Paashout te halen.

„De Soaseler bloazers”.

Oet de meziekvereniging „St. Caecilia” te Soasel is ne boerenkapel èvòrmd den oonder leiding steet van 'n Heer H. J. F. Roetgerink. Op 14 Febr. hebt ze veur 't eerst in 't openbaar 'espòlt. De negen muzikanten bespòlt de volgende instrumenten: één piston, twee bugels, één saxofoon, één bariton, één tuba, één grote B-bas, één grote en één klèene trom met biebbeurend slagwèrk. Temet wilt ze in 'n èggen flokloristisch uniform veur 'n droad kommen. Wiej wènst „de Soaseler bloazers” vòl succes.

voor elke sport

't Hoen de vakman

Hoen
RIPPERDASTR. 2a
ENSCHEDÉ
TEL 3807

schil van mening. (In ons vorige nummer wijdden wij hieraan reeds een beschouwing). Op de eerste Paasdag tegen vijf uur namiddag komen de „Poaskeels” bijeen, nadat ze op de morgen van die zelfde dag reeds een uitgebreid ritueel achter de rug hebben. Onder het al zingende heen en weer trekken van de ene kant der Paaswei naar de andere, groeit het groepje allengs aan tot een grote groep van honderden, die zich zingende naar de stad begeeft. Deze zingende mensenketen volgt telkenjare een bepaalde route, waarvan nimmer wordt afgeweken. Men trekt niet alleen door de straten, maar ook in de lengte door meerdere huizen. Ook om de „stiepel” trekt de mensenslinger heen. De bewoners van deze houten gevelhuizen hebben vooraf hun „nienduur'n” wagenwijd opengezet. „Doet open de muren en poorten” staat er immers in het oude Paaslied!

den blijden toon” en dan telkens en telkens weer het alleluja, alleluja, lang Wanneer men zo de stoet gadeslaat, dan heeft deze toch nog wel iets indrukwekkends zo langzaam en statig als hij trekt, zo ernstig en vol overtuiging als hij zingt de melodie van het „Christus is opgestanden” en het vrolijke „alleluja uitgehaald om de volgende strofe weer wat vlugger in te zetten. Zijn de straten doorkruist, dan komt men allen samen op het marktpleintje voor het stadhuis. Hier trekt de slinger zolang in het rond, dat alle der aangeslotenen daar aanwezig zijn en de keten lost zich op. Nogmaals wordt gezamenlijk het „Christen is opgestanden” en het „Alleluja” gezongen, waarna de kinderen, bij voorkeur door de vaders, hoog worden opgeheven tot drie-, viermaal toe. En hiermede is het „vlöggelen” beëindigd.

Opladen van Paashout

Een old adres in Hengel
 't Neumt zich „De Magneet”
 Trekt merakels völle klant'n an
 't Is Maantel zo a'j weet.

GEBR. MANTEL Mag. „De Magneet”
 Manufacturen, Brinkstr. 23, Hengelo, tel. 2937

Foto apparaten

Grootste sortering van geheel Twente
 Gespecialiseerd in Toneel- en feest-
 reportages.

Foto Jozef Drienerstr. 23, Hengelo (O.)

OOTMARSUM

In de Siepelstad
is veur ieder de
FIRMA BRONS wat!
Manufacturen - Confectie

KOOPMANS

Ootm. Moppen
de echte

Noar Oortmöschen !!!

Met oew vakaantie- en oetgangsdage noar
't van oalds bekende Hotel, Café, Restaurant

DE ROZENSTRIJK

Zeer geschikt veur partyen en koffietoafels.
Lommerieke Spöltuin, goeie consumptie,
billijke priezen.

H. J. Weustink,
Tel. 307 - K 5419

Voor prima schoenen en
luxe lederwaren

naar:

HENNY HULSHOF

Fa. Wed. J. G. BUYVOETS
Schoolplein 87

Loodgieters- en Elektricitetswerken,
Electro Motoren, Sanitair
(Landelijk Erkende Installateurs voor Gas,
Water en Elektriciteit).

Veur 'n mooi geknipt köpken en
mooie krull'n

noar

KAPPER HESSELINK

A'j 'n alozie by **DE BURRE** in Oort möschen
koopt, weej aait secuur hoo laat of 't is.
Meer wy hebt ok mooi old goldwark veur
oe te koop. Komt meer ees kieken.

Zaadhandel Telgenkamp

hét adres voor al uw **TUIN- BLOEM- EN**
LANDBOUWZADEN
OLDENZAAL - Molenstraat 6 - Telefoon 1258

Uw complete woninginrichting
koopt U in:
„**HET HUIS VAN**
VERTROUWEN”

Kofa-Abeln

Almelo

Voor alle soorten **textiel**

naar:

W. Boerkamp

Oldenzaalsestraat 298 - HENGELO (O.)

WEGTER — BORNE

het adres voor

Glas, Porselein, Luxe Artikelen,
Sola lepels, vorken en messen.

**COÖP. BOERENLEENBANK
BORNE**

Verzorgt alle Bankzaken

Grotestraat 162 — Telefoon 476

Komt es deur de roeten gluur'n
En bekiet mien manufactuur'n
Dan is 't wa vaste, kameroad
Da'j ook bi'j mi'j koop'n goat.

MAGAZIJN „DE STER”

D. H. ter Haar
C. T. Storkstraat 31
Tel. 2988 — Hengelo

Puike greunte en **Diderik van Noort**
vormt as 't ware meer één woord.
Dat weet hier zölf's de kleinste bengel
Want 't is traditie in oons Hengel.

DIDERIK VAN NOORT

C. T. Storkplein 22
Tel. 3820 — Hengelo

Klaant'n van BISCHOFF
Bint almoal vol lof
Ne dame of heer . . .
Ze komt aaltied weer
want:

Bischoff

hef 't beste wat er is!

Oawertuugt ow van disse waarheed

Hengeler mēnschen, zegt 't voort
Met dit sprekwoord goa'k akkoord
„Wie de schoen past, trekt haar aan”
Meer doot dit dan Bi'j v. d. Laan.

Sj. v. d. LAAN

Schoenhandel en Reparatieinrichting

Emmaweg 16

Tel. 3059 - Hengelo

Ginne Twént den

Heideman

nich kēnt

veur bettere waarmte deur

centrale ve'waarming

met öllie of kollen Tel. K 5410

de an'eweez'n leu 377-1008

OLDENZAAL - Boterstraat 13-15

Wat kan nen Tukker meer ve'lang'n
As e Twēnte aait an de muur hef hang'n
Want 't Twēntse Landschap is zo mooi
In zomer-, herfst- of lentetooi.

Komt es bie j mij kiek'n

Twentse Kunsthandel

H. J. PRINS

Willem de Clercqstr. 45, Hengelo, Tel. 4256

Loat griep of aander ongemak
Ow nig te pakken nemm'n
Goat noar mi'j too, de man van 't vak
Dee 't ongemak kan remm'n.

Drogisterij „Tuindorp”

H. E. v. d. HAAR

C. T. Storkstraat 33, Hengelo, Tel. 3751

Nemt es ne sprong noa **P. DE JONG**

Ik kan ow niks betters ve'tell'n

Want wat den hef is billek en good

Goat doar al ow **meubels** bestell'n.

MEUBELEN EN TAPIJTENHANDEL

Hengelo (O.), Dorpsmatenstr. 21, Tel. 3163

D E N E K A M P

A'j nog 'n moal noar De-ankaamp goat
Dan gew ik oe ne gooden road
Kiek dan es good bie Busscher oet
Doar stoat achter ne hele grote roet
Steul en toafels, 'n ber en ne mat
Doar steet noe net veur ieder wat
't Spul is good, dat zeej doar zo
A'j es langs komt, dan kiek es too.

Fa. BUSSCHER & ZN.

Woninginrichting - Deankaamp

Voor een kwaliteits horloge

naar

G. HOFLAND

Mr. Horloger - Denekamp

Het adres voor al Uw manufacturen

H. J. HERMELINK

Denekamp

De zaak waar U slaagt.

Dames! Voor een mooi kapsel naar

MAISON OORTHUIS, Denekamp

Ook voor parfumeriën en Toilet art.

Uw adres.

BOERENBOOND

DE-ANKAAMP

hef allns van 't beste spul

Vērkenmel

Hoon'ervoor

Beestmel

Keunstmes

Kollen

Pottuffel

Zèèizoad

A'j wies doot

Koop bie bakker Smeenk oew stoet en brood

Ook zien gebak is fijn bereid

Allns is eerste kwaliteit.

Goat 't es preuw'n.

J. W. Smeenk

OELERWEG 30 — HENGEL0 (O.)

„Heden is de grootste dag”

(Th. E. G. Looman)

De Heer Theodorus Everhardus Gerhardus Looman werd geboren 10 Augustus 1916 te Dene-kamp. Van hem zijn verschillende teksten afkomstig — uitsluitend in het Twents — geschreven voor cabarets en revue's. Ook gedichten, liederen en declamaties verschenen van zijn hand. Onderstaande bijdrage maakte de Heer Looman speciaal voor het Paasnummer van „Twënterlaand”.

Noe de vasten noar zien èènd löp
en 't veurjoar zich löt zeen
volgt er op zun tied van boete
weer 'n feest zo noar ik meen.

En dat feest dat is oons Poaske
„Heden is de grootste dag”;
joa, dat Poaske is veur mie aait
't mooiste feest wat ik ooit zag.

Want dan vier wie ja 't-weer-opstoan
van 'n gekruzigten Leven Heer
mer wie viert dan ook de weerum
[komst
van oons mooie veurjoar weer.

Met 't vieren van oons Poasfeest
steet oons Twènte boavenan;
doar slept ze ja nog met 'n poas-
[staak
doar löp ja nog den Judasman.

Doar klinkt de slagen van de biel
dee den poaske-staken velt
mengt zich met 't geluud der vöggel
dee zich met 't veurjoar meldt.

Met völ geknap en völ gekraak
valt den boam met nen smak daal
de biel döt nog 'n moal zien werk
[weer
maakt den stam noe naa mooi kaal.

Heel völ keels en heel völ vrouwleu
trekt den boam met völ plezeer
onder 't zingen van 'n poasleed
noar zien nije plaats hen weer.

Doar wodt e dan recht op'ezet
as symbool der verriezenis
dan geet Judas em ve'koapen
en d'r geet gin bod em mis.

's Oavend braandt heel hoog de
[teerton
en al de vuren in 't rond
dee dan as herauten net doot
of ze 't veurjoar oons ankoond.

Oons hert dat jubelt: „Alleluja”
„Heden is de grootste dag”
Christus is toenmoals verrezen
't Was nen tuinman dee Em zag.

En wie zingt noe weer 'n poasleed
holt oons samen haand an haand;
zo vier' wie 't grote poasfeest
in oons mooie Twëntelaand.

De-ankaamp, Veurjoar 1956

Boond van Sassische schrievers

Krenk Twente

't Bestuur van boavengeneumde Boond (woarvan 't secretariaat is 'evestigd: Oude Vriezen-veenseweg 25, Almelo) hef veur zoaterdag 24 meert ne biejeenkomst vast'esteld veur de Twentse schrieverskreenk. 'n Paa leden zölt oet èègen wèrk wat veurlèzen en dan òar wèrk loaten besprekken „deur enen den doar ve'staand van hef.” 'n Litterair pröatke dus. Plaats en tied zal nog deur 't Bestuur an de leden bekènd wodden emàakt.

In de Twentse boekhandel (of rechtstreeks bestellen bij Uitgeverij
Twente, Eikstraat 30, Hengelo Ov.):

EEN TWENTSE FAMILIEGESCHIEDENIS

Graedske

door J. W. M. GIGENGACK

„Graedske”

Prijs f 3,90

Het verhaal speelt zich af in een hedendaags Twents plattelandsdorpje, waar de toren van de dorpskerk hoog uitsteekt boven het winkeltje van ten Voorde, het café van Grevinks-Jan, de werkplaats van de dorps-smid en de diep overkapte boerderijen met de wijde wuivende korenakkers rondom. Hier beleeft Graedske - de jonge zoon van boer Oostendorp - zijn „roeske-joaren” of: zoas zee ook wal zegt „de rungeloaren”, waarmee dan de puberteit wordt bedoeld. Trui Oostendorp heeft de handen vol aan haar jongen, maar ook aan Dientje, die „kunnigheid” heeft gekregen aan Beernd, de knecht van boer Oostendorp. Iets wat Trui helemaal niet aanstaat, want ze had zich voor haar dochter „nen rieken boerenjong ’edacht, één met ne eegene boerderieje”. Op haar manier probeert ze aan de verhouding Beernd-Dientje een einde te maken.

Een opwindende gebeurtenis, die heel de rustige boerengemeenschap in rep en roer brengt, schijnt haar daarin te hulp te komen . . .

De familie Oostendorp, de oude Naats, Anne van de Oveshof, Mevrouw Stronk, de oude ten Voorde, Pastoor Schotman, het zijn allen figuren, zoals men ze in levende werkelijkheid aantreft op het Twente platteland: met hun deugden en ondeugden, hun goede eigenschappen en hun hebbelikheden.

Jammer dat Hein Schepers zo’n droevige rol moet spelen in deze kostelijke geschiedenis. Maar ook op het platteland met zijn goudgele akkers, geurende dennebossen en hardwerkende mensen, vanaf van de dompige grote stad, ontkiemt wel eens een zaadje van verderf . . .

De schrijver heeft met zijn „Graedske” de idyllische Twentse plattelandssfeer willen schetsen, het gemeedelijke gemeenschapsleven, dat men tevergeefs zoekt in de jachtige drukte van onze snel groeiende steden. „Graedske” is een boek, dat voor het aan streekverhalen zo arme Twente een aanwinst betekent.

De dialogen zijn in sprankelend Twents geschreven en in een levendige stijl. Een boek, dat in geen Twents gezin mag ontbreken en dat aan vele nieuwe bewoners van deze streek iets zal verduidelijken omtrent de sfeer van de omgeving die zij als hun woonoord hebben gekozen.

„Het neudigste eerst”, zee de boer, doo sleug e ’t wief op ’n pokkel, en leut de koo in ’n grawen liggen.

„Doar he’j Gods woord zwat op wit”, zee de köster, doo zat de pastoor op ’n schimmel.

„No geet ’t schoapscheern an”, zee de jonge, doo mos e noa de schole.

„Ter duuveldag!” zee de boer, doo ziene koo twee stèrkenkalver kreeg.

Tukkers... mag ik effen 't woord?
Gooit ow gèld nig oaver boord
Tukkers... ak ow roan mag... spoort!!!
Goa’j doar almoal met akkoord?

Brengt dan ow
gèld noar de
Nutsspaarbank
Drienerstroate 26
Hengel

Ne zaak van 'n ooln stèmpel
Da's zeker en gewis
Is veur de Tukkers
De beste reclame dee d'r is

D a t i s :

J. H. SMIT - Hengelo
HERENKLEDING
Willemstraat 46 - Telefoon 3777

VROESWAIB (door Maupi Staudt)

Maurits Frederik Staudt (door velen gekend en genoten als: Maupi) werd geboren in 1891 te Hengelo als jongste van 12 kinderen. Zijn geboortehuis stond tussen grote fabriekscomplexen en wel in de zogenaamde „Dommen aanleg“. Maupi groeide alzo op temidden van het geraas der machines en de drukte van het hengelose bedrijfsleven. Geen wonder dat hij reeds als jongen veel van de natuur is gaan houden. De natuur met slechts de geluiden van het bos en de dierenwereld. Daarbij heeft hij de stad en de mensen echter nooit vergeten.

Maupi heeft altijd getuigenis afgelegd van een fijn besnaard gemoed en van een grote ontvankelijkheid. Misschien heeft het feit, dat zijn vader schilder was en zijn grootvader een vroegere vermaardheid op het gebied van de occulte wetenschappen en de goochelkunst, er toe bijgedragen dat in Maupi zovele talenten elkaar ontmoeten. Want

Maupi tekent, schildert, boetseert, componeert, dicht en musiceert. Hij is daarbij een geboren artist. Reeds 37 revue's kwamen van hem uit, waarvan de revue, opgevoerd bij gelegenheid van het 100-jarige bestaan van de Ned. Spoorwegen wel de grootste mag worden genoemd. In 1933 bracht hij de onvergetelijke Twentse revue „Het land van katoen en heide“ voor het voetlicht. Als cabaretier gaf hij honderden avonden met een eigen repertoire. Zijn creatie „Het Kösterke“ (zie foto) bracht hij ruim 400 keer voor het voetlicht. Meer dan 1000 liedjes (zowel in het Twents als in het Nederlands) zijn van hem bekend, waarvan er vele door hem succesvol gecomponeerd. Ook als cither-virtuoos heeft Maupi vele lauweren geoogst.

Menigmaal kan men Maupi nog met zijn penseel in de Twentse natuur aantreffen om vooral de oude eiken op het doek vast te leggen. Want de natuur blijft hem nog steeds onweerstaanbaar trekken ondanks zijn veelzijdige werkzaamheden.

Iej könt zo geleerd wèen as ne Professor. Al kö'j ook proat'n as Brugman. Al ken iej 'n Twent-sen almenak ook van boet'n en alle kraant'n en weurd'nbeuke van de weerd. Al ken iej ook Spaans of Mexikaans. 't Woord „Vroeswaib“ zal oew èen duudeluk bliem'n as ne koll'nmiene bij nach of nen lanteernpoal in zwoare mist, as ik oew dit ve'haaltje nich ve'telle, da'j no in 't tweede „Twënterlaand“ könt lêzen.

Lustert mer.

Um oew de juiste toostaand te beschriew'n, waarin dit woord as 'n misgeboorte 't lèvenslech hef 'ezeen, muk èem terug goan noar de tied van '40-'45, doo oonze noabuur — zo hee dach — zien'n sचेpter zwaai'n. Mer as d'r venèrgens ve'zet in 'ewest dan was dat wal in oons Twënterlaand. Nen Twënt löt zik no eenmoal nich an 'n lengbaan'n doon as 't geet um 't hoogste wat e hef, zien geleuf in allens wat mooi en ve'heffend is .

Jans van Essen-Garrad's Merieken har nen jong'n den in dee tied, woar ik 't net oaver har, in 't ondergrondse wèrk zat. Mer den jong mos onderdoekn, want oonzen laandsbuurman zat em achter de bokse. En doar zat e dan, venèrgens in 'n umtrek van Vasse. Hee was 'etrouwd en ziene vrouw ve'woch'n nen klèenen. En nog wal 'n eersten.

't Kattelieke zek'nhoes in Hengel har ziene vrouw binnen de pöste 'nöm'n in ofwochting van eer bevallege en meteen as zekerheid, dat den vrömd'n schepterzwaaiier dee vrouw 't nich lastig maak'n umdat ze eeren man nich krieg'n kon'n.

Jans van Essen-Garrad's Merieken kreeg ondergronds berich, dat 'n ooevaar in antoch was.

*Ne bril van Heyn
Is mooi van lijn
en zit ow aait merakels fijn*

dus ow adres is:

Ant. Heyn

Gedipl. Bandages - Opticien

Enschedestr. 15, tel. 3154, Hengelo(O.)

Zo mos e dan de ve'plichtingen van zienen zön op zik nemm'n en achter de juffrouw hen. Jans zölm har wal eens eerder met dat water noar 'n dokter 'ewes, want as Vaar van acht blaag'n is oew dat wêrk nich helemoal vrömd, is nich zo?

't Was a nach en Jans gung op stap. Eers noa de juffrouw, mer 't mênse was èengs aans gengs. Jans doar opaan, mer 't was wéer mis. Zee was doar ook al vot en har 'n aander adres op'geewn.

Jans dach: ik hoal volle. Ik mó't eer heb'n.

Doo e bie' 't nije adres kwam, greep e d'r weer nōast. Mer doar wör e gewaar dat zee noar 't Kattelieke zeek'nhoes was 'egoan.

„Dree moal is scheepsrech” dach Jans. „No zal 't wa lukk'n. En zo kwam e dan bie' 't zeek'n-hoes an.

Eers anbell'n

Hol kleunk 't geluud deur 'n lang'n gang.

Doar vleug in ees 'n klèèn luuksken lös en ne stemme schreeuw'n hellig:

„Was ist loos!”

Jans, den zik nen bult schruk en nich al te best met de Duutse sproake op de heugte was, kon dit toch wal good ve'stoan.

„Joa, dat za'k oew zegg'n . . . dat zit zo . . . Ik wol efkes weet'n of . . .”

Doar zà' 'e met zien Duuts. En weer kleunk de vroege, no nog helliger:

„Wa! Was ist loos?”

As 'n bliksemlech gung em al 't Duuts deur 'n kop wat e in ziene zestig joar zo op'edoan har en beverig kwam 'teroet: „Mei sjoontochter mus ain kindsjen bekommen . . . en no zeuk ik de . . .”

'n Soldoat achter 't luuksken snappen d'r niks van, kreeg 'n kop nog rooier dan zonet en klapp'n Jans dat ding veur 'n neuze dichte.

Jans stun weer helemoal alleen en prakkezeern zik gek . . . „as ik toch dee name mer wus . . . As ik 't toch mer wus . . .”

Doar scheid em iets te binn'n. Hee drukk'n weer op de belle en direkt was 'n soldoat er weer, dizzen moal met zien gezichte halfweg oet luuksken . . . hellig as nen spinkop en hee zeer'n leluk woord teeg'n Jans.

Den aarmen Jans brak 't angstzweet oet . . .

„Ik hebt!” zeer e. „ik hebt! Ik mut eh, ik mut de . . . das . . .”

Op dat ogenblik kwam d'r ne zuster anloop'n, want de konve-soasie wör nich zo naa zacht 'eveurt . . .

„Ik moesse waisen of das Vroeswaib bij main sjoontochter ist . . .”. En doo zag e inéens de zuster stoan. Ne zuch van ve'lichting gung Jans deur de hoed.

De zuster dee Jans good ken'n, begreep eers nich völle van 't kabaal, mer kon em toch drekt felsjeteer'n met de geboorte van nen fleenk'n klèènzönne; „Jensken”.

Noadat 'n soldaat duudelijk was 'emaakt wat er èegenluk an de haand was, hadden ze d'r alle drie naa vól plezeer van.

„Das Vroeswaib” was op dat ogenblik in ne wereld van moord en doodslag bezig een jong lèem te redd'n.

Jensken geet now al op de MULO en kan zien Besvaar duudeluk maak'n dat vroedvrouw Hebamme is, want hee hef ne neeg'n veur Duuts.

Maupi. (Hengel, Febr. '56).

Twènts Folkloristisch Festival

Deur 't bestuur van de „Kring Twènte” van de Federoatie van folkloristische groepen in Nederland is an de folklorevvereniging „Saterslo” te Soasel de eervolle opdracht ve'leend um dit joar 't Twènts Folkloristisch Festival te organiseer'n. 't Feest zal plaats vinden op zoaterdag 2 en Zundag 3 juni 1956 in Soasel.

Voor Heren- en Damesconfectie naar

Confectie Centrum Morselt

BORNE - Telefoon 236

A. F. TANKE

Goud, Zilver en Uurwerken
Gero-artikelen

Oldenzaalsestr. 237 - HENGELO (O.)

TWENTE IN DE GRIJZE OUDHEID

(II)

TWENTE NA KAREL DE GROTE TOT AAN DE REFORMATIE. (a)

Karel de Grote verdeelde zijn uitgestrekte rijk in driehonderd districten of graafschappen. Met het bestuur van zo'n graafschap werd een Graaf alsook een Bisschop belast; zij stonden in het bestuur op voet van gelijkheid.

Lodewijk de Vrome, zoon en opvolger van Karel de Grote, schonk het bestuur van het Graafschap Twente aan Boudewijn (graaf van Kleef). Na diens dood (821) ging het bestuur over op zijn zoon Luthard (graaf van Kleef en Twente); overl. 881. Deze liet twee zonen na: Boudewijn (graaf van Kleef), en Ricfried (graaf in de Betuwe.)

Van Ricfried's zonen werd Wolfgang de eerste graaf van Bentheim, en Balderik de eerste graaf van een deel van Twente. Later, bij zijn benoeming tot Bisschop van Utrecht, stond hij zijn gebied af aan het Sticht, waarvan de grondslag werd gelegd onder zijn bestuur. Sindsdien behoorde dit deel van Twente tot het wereldlijk gebied van de Utrechtse Kerkvorsten.

Als wereldlijk vorst droeg de Bisschop de verplichting zijn gebied tegen aanvallers te verdedigen. Toen plm. 1145 Otto v. Rheineck, graaf van Bentheim (gesteund door zijn zwager Dirk VI van Holland) een aanval deed op het Utrechtse gebied in Twente trok de Utrechtse Bisschop Hardbert (1138-1150) dan ook onmiddellijk op en bracht hem een nederlaag toe met het gevolg, dat Otto zijn graafschap slechts kon behouden, als hij het als leen van de Bisschop aannam.

In 1196 viel Graaf Otto van Gelre Ootmarsum binnen en verwoestte de stad te vuur en te zwaard; meer naar het zuiden werd ze weer van de grond af opgebouwd. (De plaats waar ze vroeger gelegen was wordt nog Oud-Ootmarsum genoemd.)

Voor de strijdlustige persoonlijkheid Bisschop Otto II (1216-1227) verwierf zich als verdediger van het Sticht veel bekendheid. In 1227 sneuvelde hij tesamen met vele ridderlijke vrienden (ook Twentse edelen) in een gevecht tegen zijn vazal Rudolf van Koevorden en de Drentenaren (omgeving Ane). Zijn opvolger Wilbrand, Bisschop van Paderborn, trok in 1228 met een leger op om de Drentenaren te straffen. Ook nu weer deden de ministerialen van Twente hun uiterste best. Rudolf van Koevorden moest afstand doen van zijn bezittingen en de rechtspraak over Drente. Toen hij zich enige maanden later weer van het Kasteel Koevorden wist meester te maken, en de strijd een langdurig karakter scheen te krijgen, weigerden de Twentse Ridders aan een oproep van de Bisschop, om hem behulpzaam te zijn bij de strijd, gehoor te geven, omdat zij niet op eigen kosten wilden dienen.

In 1248 maakte Rudolf graaf van Goor zich schuldig aan plundering en verwoesting van Bisschoppelijke bezittingen in Twente. Nadat de graaf door de Roomse Koning Willem II ter verantwoording was geroepen, doch niet verscheen, kwam de Koning met een legermacht naar Goor, liet de plunderaar in boeien slaan, en leverde hem over aan de Utrechtse Bisschop Otto III, een oom van de Roomse Koning. De graaf van Goor werd van zijn waardigheid ontheven.

Geheel Twente, met uitzondering van Almelo, dat een vrije heerlijkheid vormde, stond nu onder het gezag van de Utrechtse Kerkvorst, wiens wereldlijke rechtsdwang over bijna alle Graafschappen en Heerlijkheden in Overijsel in 1349 door Keizer Karel IV werd bekrachtigd.

De bisschoppen gaven hun gebied voor een jaar of langer aan een Drost (oftewel: Schout) ter besturing. Dit ambt werd waargenomen door edelen, voortgekomen uit de eigengeërfde families en gewoonlijk met Bisschoppelijke goederen beleend. Op andere goederen stelden de Bisschoppen Hofmeiers of Rentmeesters aan, welke belast waren met het bestuur der hoven en bijbehorende hofhorige erven.

De Drost (Schout) werd in het bestuur van het drostambt bijgestaan door de Schepenen, welke het stadsbestuur vormden. Zo hadden de richtersambten Oldenzaal, Ootmarsum, Enschede, Borne, Delden, Haaksbergen en Diepenheim met de daaronder resortierende plaatsen hun eigen stadsbestuur dat werd gevormd door een of meer burgemeesters, richters en **voorstanders der meent** (.wethouders). Zij werden jaarlijks door de burgers gekozen. Verder had men nog de stadsdienaren: de **sciver** (secretaris), de **exijnsmeisters** (belasting-inners), de bode, de poortwachter e.a.

(Vervolg op pag. 29)

WOL	NIJLONS	Voor Uw toiletartikelen
DE BIJENKORF		DROGISTERIJ POSTMA
ALMELO - Grotestraat 148		MOLENSTRAAT 9 - HENGELO (O.)
Oldenzaalsestraat 40 - HENGELO		
HUISVLIJT	TRICOTAGES	

ANZEGGING!

(H. J. ter Mors)

De Heer Hendrik Johan ter Mors werd geboren op 31 oktober 1898 te Enschede. Eerst op 48-jarige leeftijd maakte hij zijn eerste gedicht, getiteld: „Twëntelaand“. Aangemoedigd door zijn omgeving verschenen er allengs meer, welke o.a. in het dagblad „Tubantia“ en de maandelijks verschijnende periodiek „de Mars“ werden gepubliceerd.

Now kön wi'j met 'n rapkloomp
[loop'n,

stek goaw de veut der in!
Wi'j hebt der een' bi'j an'ezat!
Mien tied! Dat har wat in.

Der is wat doktert en wat knooit.
Mer now is 't vuurmekaar!
Het ni'je lèw'n dat is toch kom'n.
In Hengel woont de Va.

De drukkeri'je „Twënterlaand“,
doar zag den klein'n 't lech,
En iederene was naa bli'j,
woar dit wör an'ezeg!

Het keend, dat zut der netkes oet,
het hef 'n mooi kleeckken an.
A'k 't zo bekiek, der zit wat in!
Het reurt zich al wat 't kan.

Wi'j wènst de oalders völ geluk
met 't ni'j geboren keend!
Al zal het wal is teng'n loop'n
't geet nich aait vuur 'n weend.

Kom leu! Oet heel oons Twëntse
[laand

het kroamschudd'n heurt der bi'j!
Met neengntug cènt in veerels
[joar.

maak i'j de oalders bli'j!

Dan krieg i'j ieder bod in hoes
vuur owe teumigheid,
een blad woarmet i'j ow nich
[ve'deeld!

Het gef ow oarigheid.

En heb i'j dan is narigheid,
dan hop 'k dat „Twënterlaand“
de doonk're wölke goaw verdrif!
Dan wodt dit blad nen baand,
dee Twëntse leu duur sproak
[ve'beend.

tot 'n grote noaberschap.

Dan wodt de oale Twëntse sproak
vast nich in 'n heuksken drok.

Enschede, maart 1956

„k Mag gern wat etten“, zee nen luien, „mer 'k mot ook miene röst hemmen.“

„Dat was mis!“ zee 'n birreman, doo har em de hoond in 't hoalten been
'ebetten.

Voor betere
LEDEREN KLEDING
eigen fabrikage
merk GRIZZLY

het Regenkledingpaleis

Deurningerstraat 126 - Enschede

LÈZERS SCHRIEWT

(Dizze rebriek blif boeten verantwoordelikeid van de oetgeefster. In 'ezunnen stukken könt kotter wodden 'emaakt of de inhoald kan in 't kot wodden wier 'egèem. De kopie wodt — al dan nich 'eplaatst — nich wierum 'estuurd.)

„Geachte Redaktie;

Wat een idee", een Twents maandblad. „Geweldig! Dat is het nu juist wat er in Twente nog ontbrak. U had de Twentenaren geen betere dienst kunnen bewijzen. Wat kunnen vele oude dingen opgerakeld en bewaard worden op deze manier voor het komende geslacht.

G. F. Klaas, Ootmarsum".

„An de redaktie van Twënterlaand,

Wat he'k doar now toch 'n wille van, 'n maandblad veur 't Twëntse gezin. Doar hebbe wiej tukkers in 'n vrömd'n op zitt'n wochen".

— „Ik sloet hierbiej in een stukske oet de Arnh.kraat. Doarin köj lèez'n, dat „de Noabers" (ne Twëntse daansgroep in Arnhem) eure kinder ok in 'n miniatuurpeksken, zoas de ool'n drèègt, hebt stökken. Ik weet nich aandere, dan dat de jonge wichter vrooger, op eur 18e joar pas de knipmusse opzett'n. Dit veul veur de protestantse wichter soam'n met de bevestigung as karkluk lidmoat. How 't met de jongs gung, doar wee'k niks van. Now zo'k oleu wa na geern will'n heur'n, ho dat now precies was. Meschien köj ees een stukske oawer oonze klederdracht in oew maandblad zett'n.

De grootnis van 'n tukker:

Mevr. B. de Jonge-Renshof, Arnhem.

(Wie hopt binnenkot 't een en ander oawer de Twëntse klederdrach te ve'tellen.
Redaktie.)

„Beste leu;

Wa'j now doan hebt he'j good doan. Allenig is 't jammer da'j nig eerder begönnen bint. Wi'j hebt völ te lang op zonne kraant möt'n wocht'n. Feitelijks ha'j dan ow excuus wal möt'n an'been in 't eerste nömmer, da'j öm zo te zeg'n 'n meënskelèëf'n te laat bint begönnen. — Loa'w mer zegg'n — zeg oons Beernd ok — better laat as heelndal nig —, en zo ist. Doarum möt wie almoal dee geern de oale tale kuiert, respect hebb'n veur oons oale Twèente volk en, dat is wal heufdzaak, Twèente 'n good hert toodrèèg'n en bie'j ow zölf dèenk'n — den oal'n stiel of stèempel — net zo'j 't neumen wilt, — den oalen aard en dee mooie oale sproake dee zal nig verleur'n goan!"

H. Bolk-Reestman, Weerselo.

„Zeer geachte Heer"

— „dit aardige tijdschrift voor Twente heb ik meteen opgenomen in de Instituutbibliotheek en ik houd mij om die reden ook voor verdere toezending ten eerste aanbevolen. Wat mij opviel was dat het proza allemaal in het Hollands gesteld is en de omslag gedeeltelijk." — „Ik vind echter dat het Twents moet groeien, ook daar waar het totdusver nog niet kon komen. U wilt deze opmerking wel niet vereenzelvigen met „een gegeven paard in de bek zien", want het wil slechts een aanmoediging zijn",

Nedersaksisch Instituut der Rijksuniversiteit te Groningen.
Uw Teake Hoekema".

„Geachte Redaktie,

Ga zo op de ingeslagen weg voort met 't „beukske oawer oens Twënterlaand". — Mien Olders hebt altied plat proaten doan, mer de wichter hebt doar al lang met of'edoan; benaamd as ie komt in de stad, dan blamaer ie oe joa met 't plat (?). Wichter, blamaer oe Olders nig, dat ve'deent ze werkelijk nig. Want was oenze moedersproak an de kaant, 't zol ne schaan'n wen'n veur oens Twënterlaand.

J. B. Zwaferink, Losser (Sprökkemoand '56).

„As 't hette mer zwat is", zee de köster, doo har e 'n rood vesken an.

„Völle geschreeuw en weenig wol", zee de duuvel, doo scheer'n e 'n vèrken.

gleunige tuffel'n

Jan Kolsté

Enschedesestroat 205, HENGEL
Kuierdroad 3405

BULTS' SLAGERIJ

voor

vlees en vleeswaren

WEEMENSTRAAT 12 - HENGELO (O.) - TEL. 2752

U komt toch ook met de
opening van onze
nieuwe zaak?

Twentse Bazar

Wemenstraat 6 — Hengelo

HET SOLA-HUIS

Broederij Dubbelink

BORNE - Telefoon 346

Het adres voor alle
rassen kuikens en jonge hennen

HANSEN-ZELTEN

Hoek Langestraat
bij de stoplichten

ENSCHEDÉ

BLOUSES - JUMPERS - DAMESVESTEN - NYLONS

Het meest gesorteerde adres. Enorme keus - Laagst in prijs.

H. C. BRUINS

Café Kerkzicht - Saasveld
Kruidenierswaren

Wij zijn door de grote machines en snelle
bewerking het goedkoopste adres voor het
dorsen van granen. Tevens het persen en
kopen van stro tegen de hoogste prijs.

KUIPER'S LOONBEDRIJF

Telefoon K 5401 - 227 — SAASVELD

Bezoekt bij Uw uitstapjes (ook met de
Paasdagen)

Café FRANKEN-VOLMERINK
Saasveld

PRIMA CONSUMPTIES

SPIJKERS - SAASVELD

Meelhandel - Kunstmest
Malerij

Voor Levensmiddelen is Uw adres

J. J. H. DE LENNE - Saasveld

Ook voor alle Rookartikelen.

BONDS-CAFÉ „DE BRINK”

Wed. B. LUTKE VELDHUIS - Saasveld

Voor rustige verpozing.

Voor al Uw levensmiddelen is nog steeds

ROETGERINK

SAASVELD

het beste adres. want een Vivo zaak verlicht
Uw taak.

..... en, voor PRIMA BROOD
en FIJN GEBAK zorgt:

KENKHUIS

Elektr. Bakkerij - Tel. 220
SAASVELD

A. H. J. GEHRING - Saasveld

Het adres voor
PRIMA SCHOEN-EN ZADELWERK

Uw adres voor MANUFACTUREN en
KRUIDENIERSWAREN is nog steeds

SILDERHUIS - Sparkruidenier
DI. 230 - SAASVELD

J. A. LESSCHER & ZN.

SAASVELD Telefoon 238

Smederij en Reparatie-inrichting,
Expeditie, Handel in Landbouw-
werktuigen, Melkmachines en
Rijwielen (Solex)

Tevens speciaal adres voor elektrische
weide-afrasteringen.

COöP. ZUIVELFABRIEK

„DULDER”

SAASVELD

boter - en kaasbereiding

HET SPEELGOEDPALEIS
TEUTELINK

Enschedeesestraat 22 - Tel. 2814 - Hengelo

Biej slager
LAMMERTINK
kô'j good terecht

WILLEMSTROAT 29 - HENGEL

WOL WOL

W. BRUNING
REIGARENS

ENSCHDESESTRAAT 6 TEL. 3919 HENGEL

Het van ouds bekende
wol-adres annex breierij

WOL WOL

De zaak waar U altijd slaagt
OLDENZAAL

DE BOERENLEENBANK

ook uw spaarbank
rentevergoeding 3 proc.
vraagt vrijblijvend inlichtingen

BOERENLEENBANK
OLDENZAAL

Kerkstraat 6 telef. 880

BAYER
WONINGINRICHTING

Tevens vakkundige reparatie van
meubelen, matrassen enz.

WOLTER TEN CATESTR. 1
HENGEL (0)

DENK

AAN

BOERENLEENBANK
DEURNINGEN
(tevens spaarbank)

behartigt al Uw
financiële belangen

UW

TOEKOMST

Veur oew
Kuieroavonden

HOTEL HAARHUIS

ZENDEREN

GAALMAN

bijna honderd jaar in fijne maat-
kleding en herenmodes
thans: Weemenstraat 8 Hengelo

DEELDENER MOPPEN

wied en zied bekend

B. J. MEEN

Langestroate 9 - DEELDEN

Het beste adres voor:

gedistilleerd, wijn, bier,
likeur, limonade

Fa. Jac Krabbenbos

Molenstraat 18 Hengelo

MORSMAN

wasmachines, stofzuigers,
koelkasten en elektrische
huishoudelijke artikelen.

SLOETSWEG 178 - HENGEL

Telefoon 4268

TWENTE IN DE GRIJZE OUDHEID (vervolg van pag. 26)

De rechtspraak berustte in eerste instantie bij de Drost (Bisschoppelijk ambtenaar), en vervolgens bij de richters. Ieder kon slechts recht zoeken in het richtersambt, waartoe hij behoorde, tenzij hem dat geweigerd werd:

Wi richtes gheriit, den en sal men gheen richtes weijgheren.— Nymant sal gherichte zoken buten landes in enen andern gherichte, id en waer dat men bewisen mochte dat wij oft onse Amptman hem rechttes weijgherden.— Weriit zake dat roef oft brant in den lande were ende men wapen reepe, de die wapenrocht hoerden die sullen dat brengen ant gherichte.— Item alle wedersproken oerdele sullen wij verclaren mit mannen ende mit dienstmannen ende mit Scepen en van den Steden na des lands rechte van Twenthe ende dat sullen wij te voeren cundighen laten van kerken to kerken.—

Uit: „Landbrief van Twente” van de Utrechtse Bisschop Johan van Verneburg, waarin deze de bestaande rechtsopvattingen in Twente erkend en bekrachtigd; uitgegeven in 1365.

„Een yder sall in den gherichte blijven, daer he under hoert.— Niemand sall gherichte soeken buten landes in een ander gherichte, dat en weer, dat men bewisen mochte, dat wi offte unse amptlude hem rechttes weigherden.— Die richters sollen ghelert unde ervaren sijn unde die rechten wetten offte ten mijnsten van natuer redelichen verstand hebben tussen recht unde unrecht, sie sollen nycht eijgen sijn, nijcht befamet offt be-ruchtiget offt unerlick van leven.— Op hilge daghe sal in gener maneren gherichte gehegheit werden, nijcht dat het sunde weer, richten is doch een hillich dijck, also dat men aver eenen oveldeper up enen Paschdach wal richten moge. Sunder het is wal gefochlich dat men up den hilgen dagen met genen dijnghe bekummet anders zal wesen, dan meth saeken die Gode nauer angaen.—

Uit: „Lantrecht der Twenthe declareert”, een verklaring en toelichting op de in Twente bestaande rechtsbepalingen door Mr. Melchior Wynhoff (1500-1585), Advocaat en Burgemeester te Ootmarsum, en Provisor v.h. H. G. Gasthuis aldaar.

Jaarlijks bezochten de Utrechtse Kerkvorsten hun ambtsgebied, zoals dat door Karel de Grote was voorgeschreven:

7). Statuimus, ut singulis annis unusquisque episcopus parrochiam suam sollicitè circummeat et populum confirmare et plebes docere et investigare studeat...

Wij hebben bepaald dat ieder jaar elke Bisschop zijn ambtsgebied zorgvuldig moet bezoeken en met toewijding het volk het vormsel moet toedienen, onderwijzen en onder-vragen...

Uit het Capitularium van Karel de Grote over de plichten van de clerus; uitgevaardigd in 769.

Via Markelo-Goor kwam de Bisschop Twente binnen, waarbij het de gewoonte was dat hij op de Markelose berg door het Twentse volk werd gehuldigd als Bisschop van Utrecht en wereldlijk Vorst van Twente; (in het begin alleen, wanneer het een pas benoemde Bisschop betrof. Later echter bij elk Bisschoppelijk bezoek).

Ook wanneer de Bisschop mannen uit Twente wenste samen te roepen (bijv. om hem behulpzaam te zijn bij de strijd), en hij zulk een bijeenkomst door afkondiging in de kerken en door persoonlijke uitnodiging aan de ridders had uitgeschreven, waren allen gehouden naar deze plaats te komen, en (wanneer het een oproep tot de strijd gold) zich onverwijd bij zijn leger aan te sluiten.

„Weriit eijn nije Bisscop compt in dat Stichte van Utrecht, so is he sculdich to ridene to Markeberghe, dat wi ghedaen hebben; daer sal hem man ende dienstman ende dat lant van Twenthe hulden.— Item weriit wi hoelpe hebben willen van mannen ende dienstmannen, daer siin wi sculdigh umme to riden te Markeberghe ende cundighen mannen ende dienstmannen ende dien lande onse noet, ende so sullen sij ons unvertreck helpen op onse vyande, op onze ghewin ende op onse verluës, ende weriit dat sij ghebrece hadden an ons oft an den onsen, dan siin wi dan sculdich weder to ver-richtene mannen ende dienstmannen ende den lande to Markeberghe na des lands rechte.”

Uit: „Landbrief van Twente” (1365) van de Utrechtse Bisschop Johan van Verneburg.

„Wanner een Bischop kumt ynt Stichte van Utrecht so is hie sculdig to riden up Markeberghe. Daer sal hem man unde denstman ende dat landt van Twenthe hulden”.

Uit: „Lantrecht der Twenthe declareert” door Mr. Melchior Wynhoff (1500-1585)

„Historicus”.

„Ik straf mien wief met goo weurde”, zee de köster, doo smet e zien wief met 'n biebel an 'n kop.

„Iej möt oew weten te behèlpen”, zee de boer, doo roken hee heegenloof in de piepe.

Kanttekeningen bij een woordenlijst

Dr. G. J. M. Bartelink, Enschede.

Daar U te kennen geeft welwillende opmerkingen gaarne te aanvaarden en op prijs te stellen, zult U mij veroorloven een enkele kanttekening te plaatsen bij de eerste aflevering van de Twentse woordenlijst, die door J. W. M. Gigengack is samengesteld. Een dergelijke registratie is waardevol omdat ze ondanks de beknopte vorm bruikbaar vergelijkingsmateriaal en een uitstekend aanknopingspunt biedt voor degenen die in het Twents goed thuis zijn.

Allereerst valt het op dat in Noord-Twente verschillende van de genoteerde woorden niet of anders voorkomen, bv. aakelk = N. Tw.: naa; aal = wa; azienhooft voor ekenhooft is er niet bekend; baar eerpel = schier tuffel (vgl. ook Bezoen, Taal en Volk van Twente, Assen 1948, pag. 24). Bij anholen valt op te merken, dat het speciaal van een jong dier gezegd wordt dat men wil aanhouden. Zo zegt men bv. als er een kalfje geboren wordt: Dat wi'w nich wegdoon, dat wi'w zölm anholen. En verder kan men het horen uit de mond van de bureu die op bezoek komen als er een kleintje geboren is: „Dèn is wal anholen weerd” zeggen ze, als het een flink kind is. Van astrant is de Franse vorm assurant (vgl. ook Bezoen p. 76) dat als Latijnse bestanddelen ad en securus (zeker, veilig) bevat. Het begin van het woord Austie wordt gewoonlijk anders verklaard dan oves = over (de) es. De betekenis is ongetwijfeld plaats aan het water: au-stede. Au is het Gotisch ahwa en het Latijnse aqua (= water), vgl. Dingeldein, Het land van de Dinkel². Meppel p. 127.

Onder de woorden van Franse oorsprong, waarvan in de lijst verschillende voorkomen (vgl. ook Bezoen p. 75-80) bevinden zich bekende en minder bekende. Zo is akkedeern algemeen gangbaar gebleven, maar zijn avans hebben en avnseren blijkbaar minder bekend. Naast agosie (vroeger zei men bv. tot marskramers die langs de deur gingen: now, goodgoan en gooin agosie) had ook alosie (= horloge) vermeld kunnen worden, verder aporte (tot honden). Uit eigen verzameling geef ik hier nog enkele andere vreemde woorden in het Twents (voornamelijk omgeving Ootmarsum) die bij Bezoen niet te vinden zijn.

1. Kolveren: Ik kolveer diej da'k diej krieg (verzekeren).
2. Kompelmènten: Iej met oew kompelmènten, iej könt wa hèn kuiern (fratsen); De kompelmènten an de vaar en de moor (groeten).
3. Korasie: Doar zat nog wal korasie in (moed).
4. Krèk: Hee is naa krèk (= kloar; helder, schoon); een krèk mènске; 't zöt ter doer krèk oet.
5. Obsternoat: Dee jong'n is tég'n zien vaar altied obsternoat (obstinaat).
6. Petrèt: Doe bis 'n mooi petrèt.
7. Prakkesoasie: Hee zat in de prakkesoasie, ik wis nich wa'k der an har.
8. Profeet: Doe bis ne grootn profeet.
9. Redenoazie: 'n hele redenoasie (redenering).
10. Register: Hee hef 'n heel register te ve'tell'n; hee hef 'n heel'bool op 't register.
11. Resolveren: Hee kon nich resolveren (besluiten).
12. Ressennoabel: Ne ressenoabel keerl (waar je op kon rekenen).
13. Sito: En noe sito (snel, rap).
14. Suzaansie: Hee dee zo in de suzaansie an (gedachtenloos, in de sleur) vgl. Bezoen p. 76 (het Franse usance?).
15. Tabernakel: op zien tabernakel gèw'n.
16. Teks: Da's zonne teks van hem; hee hef altied van dee teksten (eigenaardigheden; aparte ideeën waaraan men vasthoudt). Ik kwam ineens op 'n teks om 't zo te doon (idee).
17. Temptoasie: Da's ne echte temptoasie (beproeving).
18. Verordonneren: Hee hef dat allemoal verordonneerd (regelen, vaststellen).

„Zee kuiert van mien zoepen”, zee de boer, „mer oawer mienen groten döst kuiert ze nich.”

'n Corset koop i'j in vertrouw'n
Dat is safe
biej **GEERTJE REEF**
doar köj aaltied op bouw'n
dee helpt ow vast op dreef.
Telefoon 3036 - HENGELO

RADIO EN TELEVISIE
Erres - Philips - Blaupunkt

R
ADIO
REDEMEYER

EMMASTRAAT 13 - TEL. 3670 - HENGELO

TWENTSE WOORDENLIJST

Samengesteld door J. W. M. Gigengack

- ballen**, aanklonteren; kleven.
balsmien, balsamine (: plant).
balsturig, weerspanning, balsturig.
bandiek, vroegere dijk of opgehoogde weg welke door Goor liep. Het onderhoud van de dijk was opgedragen aan verschillende Twentse plaatsen.
banzen, aansporen, opwekken.
barmotpeer, -en: kleine, ronde handpeer. Ook: bergemotten.
basken, onwijs lopen. Kiek toch oet de döppe, iej basket mij oaweral deurhen.
basse, -n: ondereinde van het zitvlak; bovendij. (Frans: bas = ondereinde. Middelned.: bas = bil.)
batse, schop met opstaande randen.
bebbe, overgrootmoeder. Gewoonlijk tegen elke bekende oude vrouw. Ook: beppe.
bedênken, bedenken; menen. Is oew dat bedach?: meen je dat?
bedêrven, bedêrft, bedôrf, bedôrven: bederven.
bedisselen, na overleg besluiten.
bedregen, bedrôg, bedreug, bedrôagen: bedriegen.
bèèn, betten, weken. Ook: bi-en.
beend, zie spinnen.
beenden, beendt, beun(d) (of: bun(d), 'ebeunden: binden).
beenhêwel, dier, dat wat eigenaardig op de benen gaat; (Ned. hevelen).
beer, bier; mannetjes varken.
bees, -te: koe; beest.
beesmêlk, zie biest.
be-ezelen, (of: bèzelen) be-ezelt, be-ezelen, 'ebe-ezelt: on stuiwig bewegen. De weend be-ezelt duur 't veld: de wind giert over het land. Hee be-ezelt duur 't hoës: hij loopt met grote drukte door het huis.
beginnen, begeent, begun, beginnen: beginnen.
behod(den)s, geheimzinnig.
bekke, beek.
bekkedeer, dikwijls scheldend persoon.
bekken, (subst.:) schaalvormige (liters-) pan; (verb.): mopperen.
bekliffeluk, besmettelijk.
bekwêrk, 'n bekwêrk hebben: een grote mond hebben.
beleg, 'n heel beleg hebben: een hoop uitvluchten hebben.
belken, huilen.
belkengemeud, een naar huilen gerichte gemoedsstemming.
belle(n), oorbel; franje aan een muts of iets dergelijks); lichtzinnig vrouwspersoon.
belmeudig, bouwvallig; haveloos; verwaarloosd.
belt, hoogte; bult.
belze boom met blauwe, eetbare vruchten. Ook de vrucht zelf.
benaamd, met name.
beneppen, benepen, benauwd. 'n Benepen geluud.
- benne**, hoge tenen korf met draagbanden; inzonderheid bij kooplieden in gebruik
benet(te), pet. Wat he'j no wier an 'n benet: wat is er nu weer aan de hand. (Frans: bonnet = muts, hoedje).
benöabels, grimmassen.
bênselen, ravotten; klimmen; klauteren. Den jong zit aait op 'n stoel te bênselen.
bêntel, hoepel.
bênte!en, lawaai maken. Bijv. van koeien die met de ketting langs de „röppel” schuren: heurt de beeste ees bêntelen.
benterd, knuppel of hoepelstok.
benzen, aanwakkeren, aanporren.
bebbe, zie bebbe.
bereuren, roeren.
bereursel, beslag; deeg.
bergemotte(-n): zie barmotpeer.
bermoond, rand van de bedstee.
bêrmken, fratertje (: vinkachtige vogel).
bêrmsieske, barmsijsje.
ber(re), bed.
bersten, berst, bersten (of: bôrs), 'ebôrsten: barsten.
bescheed, bescheid, mededeling, antwoord.
beschriens, schrijlings.
beseibelen, bekladden, bedriegen.
bessesm, bezem.
Bessemoor, grootmoeder.
Bessevaar, grootvader.
bestrid, kruis; stuit.
bestrids, schrijlings. Hee zat bestrids op 't peerd. (Engels: astride).
betaansie, betekenis, belang, gewicht. (Frans: importance).
beteun, schaars. Dat is beteun te kriegen.
beteunluk, schaars, weinig.
betiegen, betichten, aantijgen.
beulten, -s: bult; heuvel; mestvaalt.
beunen, boenen.
beunerd, bezem.
beuten, een open haardvuur voeden met „schadden” (afgestoken veenzoden). Ook: anbeuten. (Westf.: Jedereen bött sin eegen Fûer).
beuze, -n. bieze.
bewönneren, waarschuwen.
bèzelen, zie be-ezelen.
biejdoon, beetnemen. Hee döt 'r oew bieje. Ook: Biej 'n bok doon.
bieje, -n: bij (: insect).
biejhen, langs, naast. Gisteroawend is 't miej laat 'ewodden, 't was ter glad biejhen: gisteravond is het me laat geworden, het was te gek.
biejprakkezeern, uitdenken.
biejzinnig, abnormaal.
biele, bijl.
bielenhelfe, steel van een bijl.
bi-en, zie bèèn.
biest, eerste melk van een koe na het kalven. Ook: beesmelk, niejmekende melk, stêrke melk, frisse melk.

Historisch

(Th. C. Budde, Ootmarsum)

Pasteurken har weer mooi 'eprèèkt
't Wös 't hem zo good te zeggen.
Zo röstig, hendig en bedaard
kon hee, sek~~ur~~ noa Twèntschen

laard,

Gods wörde oet goan leggen.

Oet 't Epistel van St. Paulus was
veur oons heel völ te leren.
Hee wees oons op 't grote kwoad
Wat wy zo stiekum vaak begoat
Deur gedachten en begeren.

Meer oet de karke by Smits-Jans
Met 'n borrel en segare
Doar zatten Mans en Dieks en Geert
Nog alle drie veraltereerd
Te kuiern met mekare.

Wel hef, zeg Mans, op disse weld
Hier ooit van heurt oeren
Dat manleu (en ook vrouwleu joa)
Wa zönde doot zo veur en noa
Deur gedachten en begeren.

Doar hef joa vrogger numms van heurt
't Zint nyerwets flantuten.
Ik hol my an het olde spul
„Begeerte“ och dee flaauwe kul
Lap ik an miene kuten.

A'j stelt of preuwt of heel zwoar
[vleukt

Zo achter oet de kelle
A'j d'r eene veur de plette sloat,
Ow hoes in braand stekt, jou da's
[kwoad

Dan kom y in de helle.

Meer ik en Dieks en y ok Mans
Wy Twènters van geboorte
Wy goat wal, da's zo kloar as 't kan
'n Manchester en de klompe an
By Petrus deur de poorte.

De lènte tegemeut. 't Lèven ontwaakt. De tække hebt wier klèene knöpkes
anezat. 't Is net of 't lèven no völ bliejer wordt. En a'j dan zon plaatje zeet
as hier boam zo'j wa zo met willen daansen.

Deur de R. K. Kolpingverein, Borken (Westf.) oet'eneudigd, daanst hier de
Twèntse Boerendaansgroep „De Tukkers“ oet Arnhem op Zondag 24 Juli
1955 op 't Maark in Borken oonze Twèntse folkloristische daansen, zoals de
Hoakseberger, de Driekusman, Riepe riepe garste en nog aandere.

fabels vèrve

wéént 't aaltied!

Dus . . . ook uw adres is:

firma Fabels

Emmastraat 22 - Tel. 2852
HENGELO (O.)

Wat zas as dös was kas!!!

meziekhandel Gerard Bult

döt allens wat e kan um 't oew
naor 't zin te maken.

Grotestroat 35 - OLDENZEL

Al fiets iej wied, al fiets iej kot
Ne GEERDINKS-fiets geet nooit kapot
Koopt em doarum bie!

GEERDINK - Hengel

Geerdinksweg 36 - Tel. 3429

OLDENZAAL

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

Biej oons vin' iej ne grote sortering:

Spölgood, Glaswèrk, Köpkes,
Schöttelkes en Kökkengood (pannen,
leppels, vöarkens enz.)

M. Hilberdink

Wolter ten Catestr. 10 - 14
HENGEL

*Schoon'n kapot loop'n kan iederéén
Doar is zoöf keuns nig an
Meer . . . a'j nen schoon te maken hebt
Is HARMSEN owwe man
Komt meer bi'j mi'j*

Henk Harmsen

Schoenhandel en reparatie-inrichting

Tel. 4401 - Winkelgalerij Tuindorp
HENGELO (O.)

Aardewerk en Porselein en
Huishoudelijke artikelen

F. H. WEIJSCHUDE

Oelerweg 42 - tel. 3707 - Hengelo

„In Oldenzel doar weet ze 't wel“
voor degelijke schoenen naar

schoenhandel Telgenkamp

Steenstraat 16 - Tel. 564

Chemische Wasseri'j en Ververi'j

„ACCURAAAT“

SCHOOLSTROAT 6 - OLDENZEL

oew adres veur

tricoleer'n en drymaster'n

(desgewènst binnen 1 dag terug)

Ook verve wi'j in alle niejerwetse pasteltinten

Gratis haal'n en bezoergen. - Kuierdroad 391

de Toko

twentsche souvenirs

Oranjestr. 34 - tel. 2444 - Almelo

een foto van

ROOS doet het !

Grotestraat 41, Almelo

*Loa't meer kuul'n, 't löp wa lös
Ook as 't mangs ne haanddik vrös
Meer dan bi'j van 'n BERG zien'n heerd
Dée is de cent'n dubbel weerd.*

W. T. v. d. Berg

huishoudelijke artikelen, electr. smederij
vakkundige bewerking

Tel 2534, Pastoriestraat 30, Hengelo

Tukkers!

*zeuk ie'n schilderstuk
van oons mooi Twëntelaand
of wat anders?*

Goat dan ees kienen bie

Tonny Anconé

Kortestraat 4 - Oldenzel

Voor exclusieve interieurs naar: **FRANSTANKE** Woninginrichting
HENGELO (O.)

Oldenzaalsestraat 57 - Noodwinkel 12 - Telefoon 2779 - 2862

Ekkelenkamp en Bakker

Haverstraat 38 - ENSCHEDE - tel. 2884

- ❖ Tuugkisten (antieke klerenkisten)
 - ❖ Stoet-spindes (antieke proviandkasten)
 - ❖ Koppen kettels
 - ❖ Oold tin
 - ❖ Petröllie-laampen
 - ❖ Kronen
 - ❖ Stijlmeubels
- In- en verkoop
en taxaties

de mooiste kwekerijen in Twente

Erica-kwekerijen

BORNE, telefoon 415 - K 5409

- * Specialiteit in:
rozen, vruchtbomen, bloem- en sier-
heesters, vaste- en rotsplanten,
coniferen enz.
- * Aanleg van:
boomgaarden, fruit- en siertuinen

LEVERING DOOR HET GEHELE LAND

In de greunte zaak van Dikken
weet ieder zich te schikken.
Doar wo'j bedeed met oawerleg
Bij hem löp nooit nen klant'n weg.

Dikken's Groentehandel

Dieselstraat 1 - Hengelo (O.)

Jan Vrieling de kapper
Maakt iederéén knapper.
Meer ook as grimeur
Stelt e oew vast nig teleur

Aanbevelend: **J. VRIELINK**

Gediplomeerd Toneelkapper

Geerdinksweg 4 - Hengelo (O.) - Tel. 4295

Leu, onthoold dit,

Umdat doar veurdeel veur oew in zit

Goat veur **ELEKTR. APP. en RADIO**

noa **G. J. Lansink** in Hengelo

Krabbenbosweg 51 — Telefoon 3645

Coöp. Boerenbond te Borne

Oppericht 1896

Tel. K 5409-327

Het vertrouwde adres voor
alle soorten

VEEVOEDERS
OCHTENDVOER
GEMENGD GRAAN
KUIKENZAAD
OPVOKVOER
DUIVENZAAD
KUNSTMESTSTOFFEN
POOT- EN ZAAIGOEDEREN
LANDBOUWWERKTUIGEN
EN GEREEDSCHAPPEN
BRANDSTOFFEN
BESTRIJDINGSMIDDELEN
voor land- en tuinbouw

Wij leveren ALLE veevoeders en pluim-
veevoeders onder C.L.O.-controle de con-
trôle VAN en VOOR de boer.

As voort de weenter is ve'biej
En 't veurjoar keump in 't laand:
Hef WILMINK's was- en ververiej
Ow almoal gern as klaant.

WASSEN!
STOMEN!
VERVEN!

WILMINK

tel. 3577 - Beckumerstr. 3 Hengelo
tel. 4358 - Brinkstr. 5a

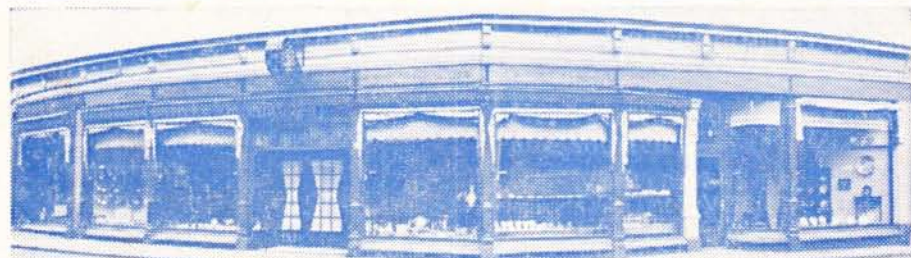
Depôts:

Haaksbergen: E. v. Kranenbroek,
Sporstraat 20.

Borne: Klepper, Azelosestraat.

Oldenzaal en omstreken:

Steinmeyer, Tulpstraat 28.

F. G. KOELINK JUIWELIER-ANTIQUAIRE — ENSCHEDE — BURGEMEESTERSTRAAT 2-4 — TELEFOON 4433